

Památkářská obec českokrumlovská

Dlouhá č.p. 30, 381 01 Český Krumlov

tel.: 380 712 697 e-mail: pam.obec.ck@seznam.cz

Poslankyním a poslancům
Poslanecké sněmovny
Parlamentu ČR

Váš dopis

ze dne

V Českém Krumlově
15. února 2017

Věc: Stanovisko k návrhu zákona o ochraně památkového fondu

Vážená paní poslankyně, vážený pane poslanče!

Na programu 55. schůze Poslanecké sněmovny (dále jen PS) máte druhé čtení **návrhu zákona o ochraně památkového fondu - sněmovní tisk 666** (dále jen návrh zákona – NZ). Tento předpis má nahradit stávající platný zákon 20/1987 Sb., o státní památkové péči ve znění pozdějších předpisů.

Pokusit se nějak zkráceně okomentovat celý tisk 666 je velmi obtížné, protože návrh je natolik špatný, že každá snaha o výčet všech chyb a nedostatků nutně skončí elaborátem v rozsahu hodnoceného textu. Pokusíme se proto upozornit jen na některé zásadní chyby a souvislosti, tak jak je vnímáme z pohledu občanského sdružení, které se od počátku 90. let snažilo bránit před necitlivými zásahy především stavební památky a kulturní krajinu.

Zákon 20/1987 Sb., o státní památkové péči, má jistě mnohé nedostatky. To také na počátku 90. let vedlo ke snahám o jeho náhradu modernějším předpisem, který by jeden z důležitých veřejných zájmů se zcela specifickou potřebou vysoké míry individuálního správního uvážení v každém vedeném řízení zaštitil jedinou institucí (státní památkový úřad) a ochranu veřejného zájmu postavil pod účinnou veřejnou kontrolu (účast veřejnosti ve správních řízeních v modelu, který funguje v oblasti ochrany přírody a krajiny od roku 1992). Jen mimochodem – **účast veřejnosti**, která převádí binární vztah majitel – úředník na trojúhelník majitel – úředník – angažovaná veřejnost, **je nejlepší prevencí korupce a klientelismu**, který se během posledního čtvrtstoletí stal běžnou součástí památkových řízení na správních úřadech a systém státní správy v přenesené působnosti obcí toto korupční prostředí jen dále posílil.

Zákon 20/1987 Sb. poté, co byl novelizacemi očištěn od komunistické dikce poplatné době jeho vzniku, však **stále představuje nástroj, který umožňuje vcelku efektivní ochranu kulturního dědictví**. Pokud ovšem budou jím dané nástroje plně využívány a dodržovány, což se v praxi mnohdy neděje, a to už na samotném ministerstvu kultury (dále jen MK). Některé technické nedostatky stávajícího zákona např. v péči o památkově chráněná území lze snadno zhojit nevelkou novelizací. Stejným způsobem lze zhojit i zásadní problém v podobě absence účasti veřejnosti v řízeních (v principu stačí jen adaptovat příslušný § 70 ze zákona 114/1992 Sb.). PS byla v tomto smyslu již na sklonku 90. let adresována široce podpořená petice, zmarněná tehdy především intenzivním odporem MK k tomuto mechanismu.

Vyjma krátké epizody na počátku 90. let je totiž MK tím nejslabším článkem celého systému ochrany památek a to především z hlediska odborných znalostí problematiky, ale i bídné efektivity výkonu státní správy ve prospěch ochrany veřejného zájmu (v tom druhém ho předčí jen pražský

magistrát). Od roku 1990 žádný ministr kultury ochraně památek nerozuměl (což není úplně to nejdůležitější), ale s výjimkou již zmíněné krátké epizody na počátku 90. let nikdo z ministrů nezvládl svou manažerskou roli, spočívající v obsazení vedoucích pozic příslušné sekce MK lidmi, kteří ochraně památek dobře rozumí a jsou schopni celý obor smysluplně posunovat někam dál. V tomto směru se personální situace na MK dlouhodobě jen zhoršuje. A pokud se někdo s praktickou erudicí v ochraně památek na ministerstvu ojediněle dostal do vyšší vedoucí pozice, buď rychle přistoupil na lukrativní roli bezkonfliktního vysokého státního úředníka, nebo k problémům přistoupil se zakořeněnou představou, že ochrana památek je jakousi Popelkou, jíž se bude v tržním prostředí už stejně dařit jen hůře a hůře.

Ač se předkladatel zákona snaží účelově navodit dojem, že ochrana kulturního dědictví již není podle stávajícího předpisu vůbec možná, opak je tedy pravdou. Nejpodstatnější vadou stávajícího předpisu je zřejmě jeho špatné datum narození na samém sklonku totalitní éry. Paradoxem tohoto postoje ministerských činovníků je skutečnost, že účinnost zákona nastala k 1. 1. 1988 a památkáři se ho naučili pořádně používat až počátkem 90. let, tedy v nových demokratických poměrech. Úředníci MK kontinuálně připravují nový památkový zákon už zhruba 25 let, naštěstí dosud neúspěšně, protože žádný z návrhů nepřinesl výraznější zlepšení stávajícího stavu. Společným znakem všech těchto návrhů je jen to, že každý z nich je ještě o něco delší a o něco horší, než ten předchozí.

Předložený tisk 666, tedy **návrh památkového zákona určeného do demokratických poměrů s rozvinutou občanskou společností, má ve skutečnosti mnoho rysů totalitní legislativy**. Jeho autoři se nezmohli na nic jiného, než že přeskupili jednotlivé pasáže zákona 20/1987 Sb. do jiného pořadí a na tuto starou kostru navěšeli množství nových, často balastních či chybných ustanovení, odtržených od reálných potřeb památkové praxe. Zákon se tak rozrostl stran počtu paragrafů oproti původní podobě svého předchůdce na zhruba trojnásobek, aniž by přinesl jakoukoli pozitivní změnu základní koncepce ochrany památek v České republice. To jediné totiž odůvodňuje potřebu přijetí zcela nového předpisu. MK ovšem už dlouho dokazuje, že není schopno připravit nějakou pro památky skutečně pozitivní systémovou změnu. **Výsledkem je, že bylo vyzáplatováno několik trhlinek stávajícího zákona a navržen předpis, který je oproti němu děravý jak cedník v těch nejpodstatnějších oblastech.**

V NZ je zachováno základní rozdělení systému památkové péče na odbornou složku v podobě památkového ústavu (dále jen PÚ), oddělenou od výkonné kompetence, svěřené úřadům obcí a krajů v přenesené působnosti. Toto **typické totalitní opatření, sloužící k oddělení těch, co věci mají rozumět, od těch, co o ní mohou rozhodovat**, sloužilo primárně k tomu, aby požadavky památkářů z krajských středisek státní památkové péče a ochrany přírody mohly být v případě potřeby eliminovány na úrovni okresního národního výboru. Samozřejmě se tento i dnes stále přetrvávající hlavní účel dvojkoľejnosti, realizovaný jen v jiných kulisách a jinak pojmenovanými subjekty, dá odůvodnit objektivní potřebou širokých odborných znalostí památkáře. Ovšem skutečnost, že úředník stavebního či jiného odboru městského úřadu potřebné památkářské znalosti načerpá při intenzivní snaze a studiu během několika let, zatímco erudovaný památkář se správní řád může naučit dobře používat během měsíce, je snad dostatečně výmluvná (čímž ovšem nemyslíme to, že památkový úřad by bylo možno zřídit pouhým přejmenováním stávajícího Národního památkového ústavu).

Tento **dvojkoľejný systém je pro většinu vlastníků památek nepochopitelný** (neorientují se v kompetencích jednotlivých složek systému, jejichž zástupci jim do průběhu obnovy památky mluví, někdy dokonce protichůdně), **vede k absenci odpovědnosti za výsledek** (vinu za špatné rozhodnutí vždy svaluje ústav na úřad a úřad na ústav) **a v neposlední řadě je i zbytečně drahý** (dvě struktury financované z veřejných prostředků se zabývají ve stejném rozsahu stejnou věcí).

Dvojkoľejný systém by se za podmínky určitých úprav, spočívajících ve zlepšení vzájemné kontroly a provázanosti obou struktur, samozřejmě dal využít pro zlepšení úrovně péče o památky a eliminaci mnohdy fatálních omylů, k nimž v památkové praxi bohužel běžně dochází. Autoři zákona ovšem vykročili tím nejhorším směrem - k jakési skryté jednokolečnosti ve prospěch správních úřadů. **Pozice PÚ je v NZ oslabena a znejasněna**. Především je **stávající obligatorní potřeba vyjádření PÚ v nejčastějších řízeních o přípustnosti zásahů do stavebních památek a historického prostředí převedena do fakultativní roviny**. Na rozdíl od stávajícího předpisu např. není jasně ošetřen nárok PÚ

na dokumentaci či přístup do památky, není vymezena forma a rozsah předávaných informací v nově zavedeném fakultativním modelu a další díry v předpisu by v případě jeho přijetí prokázala praxe. Přesto jsou tyto negativní změny předkladatelem prezentovány jako tzv. zachování a posílení role PÚ.

Povinnosti orgánu památkové péče v těchto řízeních o přípustnosti zásahů do stavebních památek a historického prostředí, nově nazvaných „posuzování“, jsou v NZ formulačně rozostřeny. Ve formulaci o souladu prací se současným stavem poznání hodnot kulturní památky není specifikováno, o jaké hodnoty se jedná. Z účelu zákona, kdyby ovšem někde vůbec byl jasně formulován, by se snad dalo dovodit, že se jedná o hodnoty památkové, ve stávajícím zákoně označované jako kulturně historické. Stejně tak ale lze z této formulace dovodit, že zamýšlená radikální přestavba barokního zámku na hotel, spojená s likvidací téměř všech historických konstrukcí a interiérové výtvarné výzdoby, je v souladu se současným stavem poznání hodnot kulturní památky, které spočívají v její strategické poloze v blízkosti mezinárodního letiště a jejím potenciálu vydělávat velké peníze na ubytování bohaté ruské a čínské klientely. Současně je vypuštěna ta úplně nejdůležitější povinnost, totiž zajistit při provádění prací na památce zachování těchto poznanych památkových hodnot. Dobře je to patrné z porovnání dikce § 14 zákona 20/1987 Sb., odst. (3)

V závazném stanovisku podle odstavců 1 (k obnově kulturní památky, pozn. aut.) a 2 se vyjádří, zda práce tam uvedené jsou z hlediska zájmů státní památkové péče přípustné a stanoví se základní podmínky, za kterých lze tyto práce připravovat a provést. Základní podmínky musí vycházet ze současného stavu poznání kulturně historických hodnot, které je nezbytné zachovat při umožnění realizace zamýšleného záměru.

s významově shodným § 52 NZ:

(1) Orgán památkové péče při posuzování podle § 47 ověří, zda je zamýšlená práce nebo zamýšlené restaurování kulturní památky v souladu

a) se současným stavem poznání hodnot kulturní památky nebo památkového území,

b) s plánem ochrany, nebo

c) s opatřením obecné povahy o vymezení ochranného památkového pásma.

(2) V posouzení podle § 47 orgán památkové péče stanoví, zda zamýšlenou práci nebo zamýšlené restaurování kulturní památky lze na základě podané žádosti z hlediska zájmů památkové péče dále připravovat nebo provést a stanoví případně podmínky pro další přípravu nebo provedení zamýšlené práce nebo zamýšleného restaurování kulturní památky.

Ovšem právě toto zachování hodnot památky je cílem veškerého snažení památkové péče a základním účelem jakéhokoli právního předpisu na jejich ochranu. Pokud se ze zákona vypustí, jak to autoři NZ učinili (a je vcelku jedno, zda z hlouposti nebo na něčí objednávku), všech 151 dalších paragrafů NZ ztrácí reálný smysl.

Tzv. totalitní předpis dával komukoli právo navrhnout věc na prohlášení za kulturní památku. MK na základě toho muselo spustit proces, v němž byly památkové hodnoty navrhované věci prověřeny a následně rozhodnout, přičemž od zahájení takového řízení byla věc automaticky chráněna. V novém tzv. demokratickém zákoně ministerstvo omezilo toto právo jen samo na sebe. Důvodem je nepochybně skutečnost, že je tento postup poměrně často využíván neziskovými organizace k záchraně památkově hodnotných budov před hrozícím zničením. Ministerstvo v takových situacích buď musí postupovat proti zájmům pozemkových spekulantů a věc za památku prohlásit, nebo jim vyhovět a ztrapňovat se před veřejností popíráním objektivně existujících hodnot. Proto má snahu návrhy z prostředí občanské společnosti eliminovat. Pokud někdo tuto bariéru překoná za využití jiných předpisů (správní řád) a donutí MK k činnosti (obecně osvědčená strategie MK je nečinnost – po určité době nechtěně památky někdo zboří, případně spadnou samy, správní delikty se promlčí apod.), je tu v NZ zřízena další ústupová linie v podobě památky místního významu.

Toto nesmyslné ustanovení bylo v připomínkovém řízení po zásluze eliminováno, ale autoři zákona si už prolobovali jeho vrácení do hry formou poslaneckého pozměňovacího návrhu. Tak, jak dlouhodobě sledujeme činnost MK, vnímáme skutečný hlavní účel tohoto ustanovení: každý subjekt,

kteřý bude usilovat o prohlášení čehokoli za kulturní památku, bude odkázán na příslušnou obec s tím, že se jedná jen o památku místního významu a má ji podle NZ chránit obec. Každá památka má totiž především místní význam (i Karlův most má význam především pro Pražáky, Ostravaci si ho zas tak moc neužijí). **Obec nemá žádnou možnost osud takové památky jakkoli ovlivnit**, pomíneme-li možnost poskytnout jejímu majiteli např. finanční dar na její údržbu. Ovšem to může v samostatné působnosti udělat už i teď, bez památkového zákona, který jí ukládá jen nové byrokratické povinnosti. **Vlastník obecní památky nemá ani zákonný nárok využívat odborný servis PÚ.**

Toto marginální ustanovení dobře ilustruje skutečné cíle předkladatele NZ: **MK se snaží zbavit nepříjemných konfliktních agend a odpovědnosti za osud kulturního dědictví, památkovou péči fakticky odstátnit a přenést většinu rozhodovacích pravomocí a odpovědnosti na samosprávné struktury**, které k tomu ovšem nejsou dostatečně odborně a personálně vybaveny.

Na rozdíl od stávajícího předpisu už **vlastník věc, o níž je vedeno řízení o prohlášení za kulturní památku, nemusí chránit před poškozením a odcizením**, pouze má povinnost každé takové poškození do 5 dnů od zjištění ohlásit MK. Podobně musí postupovat, chce-li věc, která je stavbou, např. přestavět, aniž by v NZ byly nějaké mechanismy, jimiž by se tomu dalo zabránit. Jde de facto o návodná ustanovení, jak v průběhu řízení věc beztravně zbavit hodnot, pro něž by památkou mohla být prohlášena.

Zrušení prohlášení je vázáno jen na převahu jiného mimořádně závažného zájmu, který tudíž nemusí být ani veřejný, zato ale může být úzce privátní. V tomto směru ovšem nejde o nic nového, MK developerům ochotně čistí jejich pozemky od památkové zátěže už dnes.

Přes faktický nezáměr MK o rozšiřování počtu chráněných statků je v NZ věnována zvláštní pozornost postupu při prohlášení lidských ostatků za kulturní památku, a to včetně stanovení osob, které jsou oprávněny v takovém řízení za onu památku prohlašovanou kostru jednat. Pomiňme, že tento problém s ostatky je v památkové praxi zhruba tak častý, jako v astronomii vypuštění výzkumné sondy na Mars. Autoři toto ustanovení zdůvodňují specifickým právním postavením lidských ostatků, které nejsou věci. V rámci cesty do pekel právního pozitivismu ovšem celou záležitost vztáhli jen na ostatky s významem pro stavbu, v níž se nacházejí. V reálném světě za zdmi kanceláři MK ovšem existuje i řada umělecky a historicky cenných movitých předmětů, např. barokních ostatkových skříní, v nichž jsou lidské ostatky jejich nejvýznamnější součástí, ale také třeba sbírky pozoruhodně adjustovaných anatomických preparátů z 19. století. Až bude nějaký takový předmět potřeba prohlásit za kulturní památku, MK nejspíše zjistí, že to vlastně nejde, protože je to movité, plné lidských kostí a zubů - a hlavně - v zákoně o tom není nic napsáno. A hned tu bude námět na novelu a další odstavce, ne-li celý paragraf. Geneze NZ ostatně dokládá, že byl tímto slepovacím postupem vytvořen celý, přičemž se jeho autoři zřejmě řídili zásadou, že **čím nepodstatnější záležitost, tím podrobněji je třeba ji v NZ ošetřit.**

Důsledkem toho je **nabobtnalý předpis, v němž se laik dokáže jen těžko orientovat.** Přitom památkový zákon není předpisem pro nějakou úzce vymezenou profesní skupinu, ale dotýká se vlastníků zhruba 40.000 nemovitých památek, vlastníků obdobného počtu utajených památek movitých a mnohonásobně většího množství vlastníků nemovitostí v plošně chráněných územích a jejich ochranných pásmech. Takový předpis by tedy měl především jasným a srozumitelným způsobem vymezit práva a povinnosti vlastníků památek, bez nutnosti využívat pro takové zjištění služeb advokátní kanceláře.

MK se sice snaží zabývat postupy na ochranu kostí dávných nebožtíků, ale zcela ignoruje uvnitř oboru dávno známou skutečnost, že celý **seznam oněch zhruba 40.000 nemovitých památek stojí na hliněných nohách a je v právním státě zřejmě z větší části právně neobhajitelný.** Podstata problému spočívá v tom, že zapisování památek do seznamů od 60. let 20. století mělo určitá pravidla, daná např. zákonem o národních výborech. **Tato pravidla ovšem dobově příznačně buď nebyla vůbec dodržována, nebo jsou mnohé doklady o naplnění příslušných postupů poztráceny.** V případě sporu s vlastníkem památky o regulérnost její ochrany je ovšem důkazní břemeno na straně státu, který zápis v seznamu památek nemá čím obhájit. V tomto směru vznikly již první precedenční rozsudky (poslední v nedávné době). Všeobecně těchto sporů dosud nastalo jen velmi málo z toho důvodu, že např. v Praze se bohatým agresivním investorům více vyplatí nefunkční památkovou péči prostě ignorovat, nebo nějakým způsobem zkorumpovat, než se pouštět do zdlouhavých právních bitev před pomalými českými soudy.

Druhou velkou skupinu památek - nepamátek tvoří objekty prohlášené už podle zákona 20/1987 Sb., ovšem v režimu s vyloučením aplikace správního řádu, kterou následně zrušil Ústavní soud. Všechny tyto objekty sice zůstaly v seznamu, avšak nelze na nich vykonávat žádná práva a povinnosti. MK dosud i na ně bez právního důvodu poskytuje příspěvky v rámci svých dotačních programů a obce v přenesené působnosti vydávají bez právního důvodu závazná stanoviska, jímž stanoví podmínky pro obnovu památky s využitím těchto subvencí. Systém zřejmě funguje k všestranné spokojenosti, takže se dosud nikdo nevezbouřil a neobrátil se na soud. Zatím.

MK o těchto naprosto zásadních slabinách systému dlouho moc dobře ví, ale v rámci své oblíbené pštroší politiky je neřeší, a už vůbec ne v NZ a jeho přechodných ustanoveních. Česká státní památková péče tak ze všeho nejvíc připomíná pískoviště, kam se MK v podobě NZ pokouší přidat nové pestrobarevné bábovičky, ale jaksi v něm chybí písek.

Plošně chráněná území, především památkové zóny, které MK vyhlášovalo od 90. let, jsou typickým příkladem situace, kdy MK porušovalo svůj vlastní předpis, který mu stanoví povinnost zároveň s vyhlášením zóny určit podmínky její ochrany. MK přesto nemalou část zón vyhlásilo zcela bez režimu a další část s režimem naprosto vágním. Jedná se tedy o prázdné množiny, v nichž nikdo neví, co, jak a proč se chrání, ale formální hra památkové péče i na těchto pískovištích stále probíhá.

MK se v NZ tento nonsens snaží zhojit dalším, jímž jsou tzv. **plány ochrany památkových rezervací a zón**. Jde o jakýsi produkt sociálního inženýrství, založený na předpokladu, že **zpracovatel takového plánu nějakou zázračnou věšteckou metodou** (bez hlubší analýzy typu stavebněhistorického průzkumu) **zjistí všechny památkové hodnoty nemovitostí a pak předpoví soubor možných zásahů vlastníků, o nichž památková péče už nebude muset rozhodovat**. Tento nápad je poměrně starý a většina soudných památkářů už dávno pochopila, že je k ničemu. Plány ochrany byly novelou vsunuty už do stávajícího zákona, ale zatím jde v podstatě o neživotné ustanovení, které se MK v současnosti snaží resuscitovat. V památkové péči je to totiž jako v ordinaci praktického lékaře. Z padesáti pacientů chce dvacet předepsat chronické léky, deset bolí záda, deset má kašel, devět navíc rýmu a jeden zhoubný nádor na plicích. A toho musí lékař mezi těmi padesáti identifikovat a adekvátně reagovat. Naprosto stejně se v památkové zóně musí vyřešit čtyřicet devět banalit, aby se pak v tom nejošklivějším baráku s trojdielnými okny a břizolitovou fasádou našel gotický portálek.

PÚ se už i v našem okrese v minulosti snažil takové plány ochrany připravovat a podsunout je pak obcím jako jeden z podkladů územního plánu. Tragikomickým příkladem těchto postupů je památková zóna ve Vyšším Brodě, kde PÚ v takovém plánu plošně připustil půdní vestavby s vikýři a střešními okny, asi aby uchlácholil dlouhodobý odpor představitelů obce i veřejnosti, pobouřené uvalením plošné památkové ochrany na urbanisticky hodnotný soubor převážně klasicistních budov. Domy na náměstí však postupně skupili nebo pronajali asijsí trhovci, které nejvíce zajímají rozměrné průjezdy, kde mohou Rakušanům prodávat své laciné zboží. Vrabcí na střeších si cvrlikají o tom, že kromě průjezdů jsou ceněné ještě prázdné půdy bez vikýřů a oken, kde se pěstuje tráva. Jak je to přesně, ví jen ptactvo, ale každopádně na náměstí od doby zpracování plánu ochrany žádná půdní vestavba nevznikla.

V NZ už tuto **pochybnou kompetenci k pořizování a následnému schvalování plánů ochrany mají výhradně krajské úřady, které jejich zpracování logicky budou zadávat privátním zpracovatelům. Těm bude zdarma dodávat podklady PÚ**. Navíc NZ počítá s jejich automatickou periodickou aktualizací, takže nový byznys nikdy neskončí, bude se utrácet spousta veřejných peněz a systém památkové péče bude hojně zaměstnán dalším nesmyslem, místo toho, aby se věnoval tomu, čemu má, tedy především kvalifikované péči o kulturní památky. V širším kontextu je to opět **příklad snahy po odstátnění památkové péče, který navíc místo proklamovaného sjednocování a předvídatelnosti postupů povede ke vzniku čtrnácti různých krajských památkových péčí**.

Podobným nesmyslem ve sféře archeologie jsou plány území s vyloučeným výskytem **archeologických nálezů**. Ty se spolehlivě nevyskytují jen na územích zdevastovaných povrchovou těžbou nerostů a pak všude tam, kde památková péče už připustila jejich zničení, když např. povolila výstavbu podzemních garáží v centrech historických měst. Z formulací v návrhu zákona vcelku otevřeně vyplývá, že i v území s vyloučeným výskytem archeologických nálezů se přeci jen nějaké nálezy

vyskytovat mohou, úředně tam však nebudou a proto investorovi v takovém území nebude možno uložit povinnost strpět a uhradit záchranný archeologický výzkum. **Nejde tedy o nástroj určený k ochraně archeologických nálezů, ale o ustanovení, které má zjednodušit a zlevnit realizaci různých developerských projektů a tudíž nemá v památkovém zákoně vůbec co dělat.** A že bude na úrovni krajů předmětem manipulace a korupce, je nasnadě.

Zavedení účasti veřejnosti v památkových řízeních po vzoru zákona 114/1992 Sb. bylo v průběhu přípravy NZ jediným zásadním pozitivem. MK ji však v samém závěru přípravy předpisu zkarikovalo do naprosto nefunkční podoby. Podílel se na tom i systematický nátlak všech krajů, které v připomínkovém řízení vyjádřily proti takovému mechanismu veřejné kontroly ochrany veřejného zájmu důrazný odpor. Tento strach vcelku dobře ilustruje, že kraje před ochranou kulturního dědictví preferují úplně jiné zájmy, ač je jim NZ svěřena řada velmi důležitých kompetencí.

Spolek a jemu podobné subjekty v NZ nemá pozici účastníka řízení, může se pouze na úřadě seznámit se spisem a zpracovat vyjádření, které pak úřad může - lidově řečeno – klidně zahodit do koše. Spolek má sice nárok na doručení úředního rozhodnutí, je-li však z hlediska ochrany památek závadné, nemůže ho napadnout odvoláním a posunout záležitost k vyšší instanci. Taková činnost pochopitelně nemá žádný smysl, zvláště když ji občanští aktivisté vykonávají zadarmo ve svém volném čase. Z taxativně vyjmenovaných práv veřejnosti vyplývá, že jediným zdrojem informací je pro ni úřední spis (který s ohledem na celkově vadnou úpravu celého procesu tzv. posuzování často nemusí obsahovat ani výkresovou dokumentaci) a nemá nárok seznámit se s fyzickým stavem památky v rámci jejího úředního ohledání.

V tomto případě (a v mnoha jiných podobných slabinách NZ) vyvstává palčivá otázka, zda je to výsledek důmyslné sabotážní strategie autorů NZ, nebo naopak projev jejich totální neznalosti památkové praxe, když ani nevědí, že přiměřenost zásahu do památky nelze kvalifikovaně posoudit od stolu, jen na základě písemností, bez znalosti konkrétního fyzického stavu objektu a důkladného vlastního poznání jeho památkových hodnot.

Velmi diskutabilní je celý model tzv. **regulovaných činností**. Ten byl do zákona zaveden počátkem 90. let, nejprve ve sféře restaurování v reakci na některé předchozí excesy socialistických organizací, v nichž v některých případech restaurátorské práce diletantsky prováděli nekvalifikovaní zaměstnanci. **Zákonem předepsaný model, kdy restaurátorské práce smí na památce fyzicky provádět jen osoba s povolením MK, v reálné praxi řádně nefunguje.** Příčin je řada, od filutů, kteří svou obživu založili na pokrývání práce těch bez povolení, přes špatné nastavení systému, v němž se umění míchá s tím, co v minulosti bylo běžným řemeslným standardem až po skutečnost, že i zdánlivě jednoduché zadání typu restaurování poškozené sochy sv. Jana Nepomuckého na obecní návsi vyžaduje kromě dominantní účasti schopného sochaře s povolením k restaurování kooperaci několika dalších spolupracovníků, už jen z důvodu velikosti a hmotnosti jednotlivých dílů památky. A pak jsou tu potřeba další lidé, kteří dokážou dobře opravit kovovou lucernu, dobře ji zasklít, pozlatit atributy, obnovit funkci starého zámku v brance, atd. Představa, že na akci tohoto typu bude spolupracovat celý tým „licencovaných“ restaurátorů, je poněkud iluzorní. A k tomu přistupuje ona neostrá hranice mezi uměním, uměleckým řemeslem a řemeslem. Je jednoduchá balustráda kolem sochy produktem uměleckého řemesla (v době vzniku památky to evidentně bylo řemeslo bez přívlastku)? A co barokní schody před sochou? Může je přeskládat a vyspárovat šikovní kameník, nebo i to je restaurování uměleckořemeslného díla vyžadující povolení? Ve skutečném životě tak na každé takové restaurátorské zakázce pravděpodobně dochází k porušování zákona, postavenému pochopitelně pod drakonické sankce.

Nebudeme se pouštět do možných řešení. To měli učinit **autoři NZ, kteří se jako obvykle tváří, že žádný problém neexistuje.** Ti se jen tímto systémem inspirovali a přenesli jej zcela nesystémově do oblasti stavebněhistorických průzkumů (SHP). To je intelektuální činnost na začátku celého procesu stavební obnovy, která slouží k poznání a pochopení vývoje historické stavby a k identifikaci jejích hodnot, a touto činností nejde památce jakkoli ublížit. Pokud někdo památce ublíží, tak je to až na samém konci procesu nejlevnější a většinou tudíž i nejhorší stavební firma, vybraná ve výběrovém řízení (což je standardní podmínkou pro získání jakékoli dotace od MK).

Samozřejmě, že se v reálu pořizují i podvodné SHP, které si s oblibou zajišťují projektanti, aby mohli bezkonfliktně vyprojektovat megalomanské zadání investora, neslučitelné s podstatou historické stavby. Tento problém ovšem nevyřeší ministerské povolení k provádění SHP. Podvodníci s ostrými lokty dostanou tato povolení mezi prvními tak, jako je dostali i mnozí špatní restaurátoři. Nekvalifikované a podvodné SHP musí umět identifikovat a odmítnou NPÚ a orgán státní památkové péče v příslušném řízení. Rozdání povolení zpracovatelům SHP povede k jedinému: úřady se těmito podklady, nezbytnými pro kvalifikované povolení možných zásahů v památce, přestanou zabývat a začnou si, jako na stavebním úřadě, odškrtnávat, že požadovaný podklad byl zpracován. **Vadné a účelové průzkumy bude velmi obtížné odmítnout, protože budou zpracovány držitelem povolení MK.** A na profesní etikou obdařené zpracovatele SHP, kteří si snad dovolí na tento bezútešný stav upozorňovat, je v NZ přichystán bič v podobě možnosti periodického dvouletého přezkušování. A že bude tento nástroj sloužit především k tomu, dopředu garantuje jak odborná a lidská malost autorů NZ, tak čtvrt století trvající neschopnost MK zasáhnout proti restaurátorům s povolením, kteří se zpronevřují elementárním zásadám profesní etiky.

Celý tento příklad dobře ilustruje **snahu předkladatele NZ obor ochrany památek především byrokratizovat a posilovat procesy vyprázdňeného úřadování před smysluplnou, prakticky zaměřenou ochranou kulturního dědictví.** To je další typický příklad mentálního zakotvení autorů NZ v totalitní éře.

Stejně je tomu i s **téměř paranoidní snahou po utajení téměř všech informací o kulturních památkách.** V celém návrhu se neustále operuje s „neveřejnou částí“ různých seznamů a evidencí. **Utajení podléhají i výsledky SHP, fotografická a plánová dokumentace, nálezové zprávy z archeologických výzkumů a další odborné materiály, což nebývalou měrou komplikuje jakýkoli výzkum a poznání památkového fondu.** Požadavek na pořizování fotografické dokumentace památek pouze z veřejně přístupného místa je naprosto nesmyslný, protože v řadě případů není možné z takového místa žádný snímek pořídit (typicky jsou to třeba pozůstatky hradebních systémů středověkých měst, průčelí zámku otočené do privátní zámecké zahrady...). Autoři zákona, kdyby to bylo v jejich možnostech, by zřejmě nejraději uplatnili oblíbený postup totalitního systému a ze všech knihoven stáhli a do stoupy odvezli i veškeré knihy a odborné časopisy, v nichž se takové závadné obrázky, plánky a informace publikují už od 19. století.

Veřejně přístupná státní databáze, v níž by si bylo možno informace o památkách jednoduše vyhledat a třídit podle nejrůznějších kritérií, tedy má být podle NZ i po roce 2018 stále stejně nedostupným snem, jakým byl v roce 1988 třeba víkendový výlet do Vídně. **MK tak se tak mj. snaží zamaskovat velký problém, kterým je skutečnost, že státní památková péče má i po téměř šedesáti letech své existence (a přes proběhlou generální aktualizaci a následnou reidentifikaci památkového fondu) stále velký nepořádek ve vymezení toho, co a kde se vůbec snaží chránit** a také validita mnohých informací, nashromážděných k jednotlivým objektům, je mnohdy problematická.

Nejabsurdnější je tato situace v případě **zcela utajených movitých památek, kde je tajný i jejich pouhý seznam,** natož třeba jejich fotografie, a to jako údajná ochrana před jejich zcizením. Jedním z faktorů ochrany takových předmětů před zloději je ve skutečnosti právě naopak jejich veřejná popularita (nejznámější obrazy se většinou nekradou, protože je nejde na černém trhu prodat). Také to málo z obrovského množství v 90. letech ukradených movitých předmětů, které se podařilo vrátit původním majitelům, bylo nalezeno většinou proto, že je někdo někde poznal. V tomto kontextu si pak poučený návštěvník jako v naprostém Kocourkově připadá třeba před Závišovým křížem ve vysebrodském klášteře. Nejen, že si ho tu může prohlédnout a tudíž dokonce zjistí, kde je uložen a kudy se k němu jde, ale pak si ho ještě může u pokladny koupit vyfotografovaný na pohlednici. Od PÚ se ovšem nemá šanci dozvědět, že nějaká taková památka vůbec existuje.

Jako perličku na závěr uvádíme, že **předkladatel zákona do sankcí zahrnul i celou plejádu prohřešků, za něž je možno sankcionovat Památkový ústav, tedy MK zřizovanou organizaci pro „výkon a koordinaci odborných činností v oblasti památkové péče“.** Jedná se např. o takové skutky, jako je zničení stavby, o které zpracoval SHP, poškození stavby při provádění SHP, zničení nebo ztráta

archeologického nálezu, poškození archeologického dědictví při provádění archeologického výzkumu atd. MK tedy, zřejmě po sebekritickém náhledu na své vlastní špatné fungování, veřejně deklaruje, že dokonce ani v rámci své zřizovatelské funkce není schopno bezpečně zajistit, aby se jím přímo řízená organizace nedopouštěla poškozování a ničení kulturního dědictví. A to se raději nebudeme zabývat otázkou, jakou prestiž bude asi mít pracovník PÚ u takového majitele památky, který se těžko stravitelným předpisem dokázal prokousat až § 127.

Vážená paní poslankyně, vážený pane poslanče,

doufáme, že jsme pouhým namátkovým výběrem nashromáždili dostatečný počet příkladů, které dobře demonstrují, že MK připravený a do Poslanecké sněmovny předložený NZ **o ochraně památkového fondu budoucí ochranu hmotného kulturního dědictví v ČR oproti stávajícímu právnímu stavu zásadním způsobem zhoršuje**. Obracíme se na Vás proto s **naléhavou žádostí, abyste možnému zhoršení ochrany památek zabránili a navrhovanou normu jako celek zamítli**, neboť vady NZ jsou tak rozsáhlé, že je nejde zhojit ani rozsáhlým souborem pozměňovacích návrhů.

S úctou

za Památkářskou obec českokrumlovskou

dr. Martin Šerák,
člen představenstva